

Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

BM-II.059.2.51.2025

Warszawa, /elektroniczny znacznik czasu/

Pan
Szymon Hołownia
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku,

w odpowiedzi na zapytanie nr 2718 Pana Posła Pawła Masełki, w sprawie emerytur stażowych i przeliczenia kapitału początkowego, proszę przyjąć poniższe wyjaśnienia.

W dniu 30 września 2021 r. do Sejmu RP wpłynął obywatelski projekt ustawy o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz o zmianie niektórych ustaw (druk nr 27), którego przedmiotem jest wprowadzenie do polskiego systemu prawnego emerytury przysługującej wyłącznie z tytułu osiągniętego okresu ubezpieczenia, tj. emerytury stażowej dla osób urodzonych po 31 grudnia 1948 r., a więc objętych nowym systemem emerytalnym, które osiągnęły okres składkowy i nieskładkowy wynoszący dla kobiet i mężczyzn odpowiednio 35 i 40 lat. Projekt skierowano do pierwszego czytania 20 listopada 2023 r. na posiedzeniu Sejmu, po czym 8 lutego ub.r. przekazano do dalszych prac w Komisji Polityki Społecznej i Rodziny.

Z kolei 30 stycznia 2024 r. do Sejmu RP wpłynął przygotowany przez posłów Lewicy projekt ustawy o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz niektórych innych ustaw w celu wprowadzenia emerytury stażowej (druk nr 187). Proponowane w nim rozwiązania dotyczą możliwości przejścia na emeryturę stażową osób urodzonych po 31 grudnia 1948 r. posiadających okres składkowy i nieskładkowy wynoszący co najmniej 35 lat dla kobiet i 40 lat dla mężczyzn, pod warunkiem że przysługująca tym ubezpieczonym emerytura obliczona w systemie zdefiniowanej składki (w tzw. nowym systemie emerytalnym) będzie równa emeryturze minimalnej lub od niej wyższa.

Projekt przekazano 6 lutego 2024 r. do pierwszego czytania na posiedzeniu Sejmu, a 8 lutego 2024 r. dokument skierowano do Komisji Polityki Społecznej i Rodziny celem kontynuowania nad nim prac.

Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej w piśmie z 31 lipca 2024 r., skierowanym do Przewodniczącej Komisji Polityki Społecznej i Rodziny Sejmu RP, Pani Katarzyny Ueberhan, przychylnie odniosła się do kontynuowania prac nad oboma projektami, wskazując, że wymagają one pewnych modyfikacji, a idea emerytur stażowych może być realizowana w różnych formach i pod różnymi postaciami. Ministra zaoferowała przy tym przekazanie wszelkich danych i analiz, które okazałyby się użyteczne w dalszych pracach nad tymi projektami.

Kierownictwo Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej zobligowane zostało do opracowania projektu stanowiska Rady Ministrów dotyczącego regulacji zawartych w obu projektach ustaw. Przygotowany projekt dokumentu rządowego 30 września br. skierowany został do uzgodnień międzyresortowych.

Odnosnie do kwestii uwzględniania przy ustalaniu wysokości kapitału początkowego okresu odbywania zasadniczej służby wojskowej należy zwrócić uwagę, że ustawa z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2024 r. poz. 1631, z późn. zm., zwana dalej „ustawą emerytalną”) stanowi, iż przy ustalaniu prawa do emerytury oraz obliczaniu jej wysokości uwzględnia się okresy składkowe i nieskładkowe. Okresy składkowe dzielą się na okresy składkowe sensu stricto, czyli okresy, za które została faktycznie opłacona składka na ubezpieczenie społeczne, oraz na tzw. fikcyjne okresy składkowe, za które faktycznie nie uiszczano składek. Takim fikcyjnym okresem składkowym, co do zasady uwzględnianym zarówno przy ustalaniu prawa do emerytury, jak i przy obliczaniu jej wysokości, jest okres służby wojskowej. Stanowi o tym wprost przepis art. 6 ust. 1 pkt 4 ustawy emerytalnej. Jako okres składkowy traktuje się czynną służbę wojskową w Wojsku Polskim lub okresy jej równorzędne albo okresy zastępczych form tej służby – dotyczy to także zasadniczej służby wojskowej, którą przez lata odbywało wielu mężczyzn. W przypadku ubezpieczonych urodzonych po 31 grudnia 1948 r. okres zasadniczej służby wojskowej wpływa na wysokość obliczonego świadczenia w opisany niżej sposób.

Przepis art. 25 ustawy emerytalnej wskazuje trzy kwoty stanowiące podstawę obliczenia emerytury: kwotę zwaloryzowanych składek na ubezpieczenie emerytalne, kwotę zwaloryzowanego kapitału początkowego oraz kwotę środków zewidencjonowanych na subkoncie, o którym mowa w art. 40a ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2025 r. poz. 350, z późn. zm.). Należy zauważyć, że przed 1999 r. państwo nie odprowadzało składek na ubezpieczenie emerytalne osób odbywających zasadniczą służbę wojskową. Zmiany nastąpiły po wejściu w życie reformy emerytalnej, kiedy to składki zaczęły być finansowane z części budżetu państwa, której dysponentem jest Minister Obrony Narodowej.

Jak wskazano, okres zasadniczej służby wojskowej odbytej przed 1999 r. jest okresem składkowym, mimo że składki na ubezpieczenia emerytalno-rentowe za osoby odbywające tę służbę de facto nie były odprowadzane. Oznacza to, że okres ten wpływa na wysokość kapitału początkowego. Przy jego obliczaniu bierze się bowiem pod uwagę przebyte przed 1 stycznia 1999 r. okresy składkowe i nieskładkowe, przy czym okresy składkowe wpływają korzystniej na wysokość kapitału niż okresy nieskładkowe. Stanowi o tym art. 53 ustawy emerytalnej, zgodnie z którym przy obliczaniu wysokości emerytury okresy składkowe uwzględnia się w wymiarze po 1,3% podstawy wymiaru za każdy ich rok, z uwzględnieniem pełnych miesięcy. Okresy nieskładkowe uwzględnia się z kolei licząc po 0,7% podstawy wymiaru świadczenia za każdy rok ich trwania.

Okres zasadniczej służby wojskowej nie wpływa natomiast na wysokość podstawy wymiaru kapitału początkowego. Wynika to z faktu, że za podstawę wymiaru kapitału początkowego przyjmuje się – co do zasady – przeciętną podstawę wymiaru składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe. W sytuacji, gdy składka ta w okresie zasadniczej służby wojskowej odbywanej przed 1999 r. nie była odprowadzana, przyjmowana do obliczenia kapitału początkowego podstawa wymiaru składki wynosiła 0 zł i nie miała tym samym wpływu na jego wysokość.

Uzupełniając przedstawione informacje należy dodać, że zgodnie z art. 174 ust. 3 w związku z art. 15 ustawy emerytalnej podstawę wymiaru kapitału początkowego stanowi przeciętna

podstawa wymiaru składki na ubezpieczenia społeczne w okresie kolejnych 10 lat kalendarzowych, wybranych przez zainteresowanego z okresu przypadającego przed 1 stycznia 1999 r. Na wniosek ubezpieczonego za podstawę wymiaru kapitału początkowego można również przyjąć przeciętną podstawę wymiaru tych składek w okresie 20 lat kalendarzowych, wybranych z całego okresu podlegania ubezpieczeniu przed 1 stycznia 1999 r. Jednocześnie, uwzględniając sytuację osób, które na 1 stycznia 1999 r. mają krótszy niż 10-letni okres podlegania ubezpieczeniu społecznemu z powodu pełnienia zastępczej lub czynnej służby wojskowej, ustawodawca przewidział rozwiązanie szczególne. We wskazanych przypadkach, zgodnie z art. 17 ust. 3 ustawy emerytalnej, do ustalenia podstawy wymiaru kapitału początkowego przyjmuje się podstawę wymiaru składek za okres faktycznego podlegania ubezpieczeniu krótszy niż 10 lat. Okres pełnienia zasadniczej służby wojskowej nie wpływa zatem negatywnie na wysokość podstawy wymiaru kapitału początkowego.

Podkreślić trzeba, że Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 24 lipca 2014 r., sygn. akt SK 53/13, orzekł, iż art. 174 ust. 3 ustawy emerytalnej jest zgodny z art. 67 ust. 1 w związku z art. 32 ust. 1 Konstytucji RP w zakresie, w jakim dla okresu odbywania przez ubezpieczonego obowiązkowej służby wojskowej, przypadającej przed 1 stycznia 1999 r., nie przewiduje przyjmowania za podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne kwoty obowiązującego wówczas minimalnego wynagrodzenia pracowników lub obowiązującej wówczas podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne osób pełniących czynną służbę wojskową w Wojsku Polskim.

Informuję, iż z uwagi na powyższe nie są prowadzone w Ministerstwie Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej prace nad zmianą przepisów w tej sprawie.

Z wyrazami szacunku

z up. Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej
dr hab. Sebastian Gajewski, prof. uczelni
Podsekretarz Stanu
/-kwalifikowany podpis elektroniczny-/